

VDSZSZ SZOLIDARITÁS PROGRAMJA

2023 – 2027

„Amit érdemes csinálni, azt érdemes jól csinálni!”

1. Helyzetértékelés

A mögöttünk hagyott négy évben a szakszervezetek általános helyzete – elsősorban a társadalmi-politikai környezetet meghatározottsága következtében – alapvetően nem változott, a munkavállalói érdekérvényesítés lehetőségei nem lettek kedvezőbbek. Magyarországon – a vasúton kisebb léptékben - a szervezett munkavállalók száma folyamatosan csökken. A taglétszám csökkenése bár beleillik az általánosnak is nevezhető nemzetközi / európai trendbe, hazánkban ennek mértéke még inkább ijesztő.

A kollektív munkajog szabályozási rendszere változatlanul fenntartja a „potyautas szindrómát” miközben a munkavállalók nem csak a szakszervezetekkel szemben nem szolidárisak, hanem egymással szemben sem. A munkahelyi jogsérelmek ellen szinte példa nélküli, hogy közös fellépés következne be.

Miközben a gazdaság helyzete – nem utolsósorban a pandémia következtében – hullámzóan alakult, tovább hatottak azok a társadalmi folyamatok, amelyek eleve szűkre szabják a kollektív érdekképviselet mozgásterét. A hatalmi struktúra az elmúlt időszakban megszilárdult, a politika alakítói, szereplői a munkavállalói érdekképviseleteket nem tekintik partnernek, a munka világát érintő kérdések általában is leértékelődtek számukra.

A makroszintű társadalmi párbeszéd hagyományos fórumai tartalmilag kiürültek, ezen belül a szakszervezeti konföderációk helyzete kifejezetten marginalizálódott, egyetlen pozitív fejlemény a – VDSzSz Szolidaritás kezdeményezése által létrejött – középszintű érdekegyeztetési fórum (KVKF) intézményesülése.

Ebben a helyzetben megkerülhetetlen, hogy folyamatosan értékeljük szakszervezetünk küldetését, megváltozott helyzetét. Szembesülnünk kell e körben mindenekelőtt azzal, hogy miként alakult és alakul a jövőben a szervezettségünk és taglétszámunk. E tekintetben szakszervezetünk helyzete – az ismert körülmények, de mindenekelőtt a kedvezőtlen demográfia folyamatok ellenére – egyelőre inkább kedvezőnek mondható.

A megelőző két programalkotó küldöttgyűlést jellemző vezetési válságon sikerrel túljutottunk, ma a VDSzSz Szolidaritás egy egységes és összetartó kollektíva.

Miközben a szakszervezetek általános és relatív pozíciói folyamatosan leértékelődtek, addig szűkebb környezetünkben továbbra is elismert szereplői vagyunk a vasúti munka világának. Elmondhatjuk, hogy valamennyi jelentősebb munkáltatónál meghatározó képvisellel rendelkezünk, a VDSzSz Szolidaritás megkerülhetetlen tényező.

A közösségi közlekedési szektorban a vasút szerepe folyamatosan erősödik, a klímaváltozásoknak is köszönhetően a kötöttpályás közlekedés jövője biztosított, ugyanakkor

a digitalizáció és a műszaki fejlesztések következtében várhatóan egyre csökkenő humánkapacitások mellett fog működni.

A szervezeti változtatások eredményeképpen létrejött a holdingszerűen működő MÁV-Volán csoport, ennek megfelelően az érdekegyeztetés struktúrája is átalakulóban van (CSÉT). Szakszervezetünk ebben a folyamatban is aktív szerepet játszik.

A VDSzSz Szolidaritás vagyoni és jövedelmi helyzete az elmúlt négy évben folyamatosan javult, forrásaink biztosítják mind az érdekvédelmi tevékenységünk, mind – a reményeink szerint egyre bővülő – szolgáltatásaink ellátását, ugyanakkor a vagyonnal való gazdálkodás felelőssége (ezen belül az egyes területeken a költségérzékenység) egyre inkább előtérbe kerül.

Szakszervezetünk a beszámolási időszak alatt a hazai szakszervezeti mozgalom, és a vasút világának jelentős szereplője volt és maradt, a munkavállalói érdekek képviselője mellett fontosnak tartjuk, hogy az értékközösséget is fenntartsunk, ami megfelelő belső kohéziót jelenthet a jövőre.

2. Program a célok eléréséhez

A fenti helyzetértékelésben megfogalmazott körülmények között szakszervezetünknek olyan program megalkotására kell törekednie, ami megfelel a tagság elvárásainak, ugyanakkor alkalmazkodik a megváltozott feltételrendszerhez is.

Ehhez mindenképp szakszervezetünk működőképességét kell olyan szinten tartanunk, ami minden körülmények között alkalmassá teszi arra, hogy hatékony érdekvédelmet és a tagság igényeihez igazodó szolgáltatásokat / támogatásokat biztosítani tudja.

Ennek érdekében az elkövetkező időszak egyik legfontosabb kihívása a taglétszám megtartása. Az elmúlt két évben jelentős áttörést sikerült elérnünk tagtoborzási tevékenységünket illetően, így ezt a folyamatot továbbra is kiemelt fontossággal kell kezelnünk. Ennek megfelelően jelentős – amennyiben indokolt, akár bővülő – anyagi forrásokat fogunk biztosítani a továbbiakban is ehhez a feladathoz. A tagtoborzás sikere egyúttal azzal is járhat, hogy javul a tagságunk korösszetétele, egyre több lehet a fiatal. Ezt erősítendő, törekednünk kell az újonnan belépők megtartására is, tudomásul véve ugyanakkor azt is, hogy ebben a korosztályban jelentős a fluktuáció. Elengedhetetlen egyúttal, hogy ebből a körből kiválasztásra kerüljenek azok, akiket a jövőben tisztségviselői utánpótlásként is számításba vehetünk. Ennek megfelelően (is) szükséges, hogy a VDSzSz Szolidaritás egy képzési programot dolgozzon ki.

Érdekvédelmi munkánk során továbbra is kiemelt prioritást élvez a foglalkoztatás biztonságának és minőségének kérdése. Bár a közeljövőben még nem számolunk jelentős létszámcsökkentéssel, ugyanakkor tendenciáját tekintve folyamatos mérséklődő humánkapacitási igény mellett látjuk a vasút jövőjét, ami mindenképp fokozódó érdekvédelmi kihívásokat jelent.

Ezzel együtt egyes területeken a létszámhiány továbbra is fennmarad, akár kritikus mértéket is érhet el, ami viszont kifejezetten negatívan hat tagjaink foglalkoztatási helyzetére, életminőségére, miközben – a többletmunkát kifejezetten felüldíjazó érdekeltségi rendszereknek köszönhetően – az egyéni jövedelmi stratégiáknak kedvező lehetőséget kínál. Ez mindazonáltal olyan ellentmondás, ami érdekvédelmi szempontból folyamatos kihívást

jelent. Mindemellett a létszámhiány és a jelenlegi foglalkoztatási gyakorlat ellentmondásai egyre feszítőbbek. A munkajogi szabályozás kialakult egyenlőtlensége, rugalmassága is hozzájárult a munkahelyen töltött idő mértékének növekedéséhez és a munkaidő beosztásának ismert anomáliáihoz, ezért kérdéses a jövőre nézve az eddigi érdekképviseleti stratégiák fenntarthatósága.

A negatív hatások ellensúlyozására egyre több ponton beavatkozási kényszer látszik (lásd a pihenőidőkkel kapcsolatos jogvitákat), amihez szakszervezetünknek rugalmasan, a realitásokhoz is igazodva kell viszonyulnia.

Ezzel összefüggésben a modernizációnak a létszámszükségletre vonatkozó közvetlen következményei mellett nem hagyható figyelmen kívül a hagyományos vasúti munkaköri struktúrára gyakorolt hatása sem. Ennek megfelelően szakszervezetünk érdekelt azon programokban, amik kifejezetten a foglalkoztatási problémák megoldására kell, hogy létrejöjjenek (a munkavállalókat védő munkajogi normák bővítése, erősítése, de akár egy új foglalkoztatási paktum és / vagy reformprémium rendszer kezdeményezése).

A humánfolyamatokat alapvetően determinálják a kedvezőtlen demográfiai folyamatok. A vasutasság életkori összetétele folyamatosan emelkedő trendet mutat, amit csak súlyosít a munkavállalók romló egészségi állapota. A hatályos munkatörvény, a jelenlegi szociálpolitikai rendszerek, de mindenekelőtt maga a nyugdíjrendszer, ezeket a folyamatokat nem képes ellensúlyozni, ezért szakszervezetünknek kiemelt figyelmet kell fordítania az egészségi állapotok megromlása miatt eredeti munkakörük betöltésére alkalmatlanná váló tagjaink helyzetére. Ennek érdekében létre kell hozni, majd fokozatosan szélesíteni kell azon munkakörök körét, ahol a kifejezetten „rehabilitációs” jellegű munka végzésére van lehetőség, illetve intézményes megoldásokat (garanciákat) kell rendszeresíteni arra, hogy a munkáltató méltányosan kezelje ezeket az élethelyzeteket.

A foglalkoztatás biztonságának biztosításában továbbra is jelentős szerepet kívánunk adni a munkavédelmi tevékenységünk színvonalának emelésével, illetve kollektív szerződés vívmányai megvédésének és a munkáltatókkal kötött együttműködési (foglalkoztatási) megállapodásoknak. Ez különösen fontos a tekintetben is, hogy maga a munkajogi szabályozási környezet (beleértve egyre inkább magát a bírói jogalkalmazást is) az elmúlt időszakban kifejezetten ennek negatív irányába változott.

A munkabiztonsági tevékenységünk aktivitását mindenekelőtt a munkavédelmi képviselőink bevonásával kívánjuk fokozni. E körben mi magunk egyrészt a jelöltek kiválasztásában, másrészt képzésükben látunk előrelépési lehetőséget.

Napjainkra a vasút munkaerő-vonzó és - megtartó képessége jelentős egyenetlenségeket mutat a helyenként kifejezetten rossz munkakörülmények, a szervezetet megterhelő munkaköri feladatok, a munkarend, és a belépő (kezdő) bérek következtében. Továbbra is hátrányt jelent a képzési rendszer elégtelensége, rugalmatlansága.

Elengedhetetlen, hogy a VDSzSz Szolidaritás ezekben a kérdésekben is szakmailag megalapozott elképzelésekkel rendelkezzen, illetve aktív szerepet vállaljon.

A jövedelmi helyzet folyamatos és érzékelhető javulása mellett, továbbra is jelentősek a jelenlegi bér- és besorolási rendszer strukturális feszültségei, a korábbi időszak – esetenként biztató – munkáltatói törekvései elhaltak, eredményre nem vezettek.

Tagjaink körében folyamatosak a bérrendszerrel szembeni kritikák, ugyanakkor ezek gyakran egymást is kioltó elvárásokat tükröznek.

Rendszerszintűvé váltak az elmúlt időszakban az egyoldalú munkáltatói bérintézkedések (ideértve részben magát a bértömeg-gazdálkodást is) szakszervezetünk számára is viszonyulási kihívásokat jelent.

A jövőre nézve ugyanakkor a bér- és jövedelempolitikához való viszonyulásunk tekintetében némi hangsúlyváltozás indokolt lehet, tekintettel mindenekelőtt arra, hogy a klasszikus béralku lehetőségei korlátozódtak, ezen belül a munkáltatók mozgástere is minimálisra csökkent.

A következő esztendőben több munkáltatónál - így például a MÁV csoport társaságainál, az RCH-nál -, üzemi tanács és munkavédelmi képviselő választások lebonyolítására kerül sor. Célkitűzésünk, hogy a vasutasok elé olyan jelölteket állítsunk, akik megfelelő módon képviselik és érvényesítik a munkavállalói érdekeket. Ahol az lehetséges, az értelmes koalíciók megkötését támogatjuk. A választási kampányhoz szükséges forrásokat az éves költségvetésben rögzítetten biztosítjuk.

A tagsággal folytatott beszélgetésekből kiviláglik, hogy nagy jelentőséget tulajdonítanak az egészségmegőrző/egészségvédelmi szűrő-és rehabilitációs programoknak, illetve bármely az egészségügyi ellátórendszerhez történő gyors, hatékony hozzáférésnek. A nyugdíjrendszerben az elmúlt másfél évtizedben végbement változás miatt, és ami a rendszer jövőbeni alakulásával várható, még inkább felerősödik az egészség megóvásának fontossága. Éppen ezért kiemelt feladat a ma még kísérleti stádiumban járó rendszerek tovább fejlesztésének, szükség esetén átalakításának képviselése.

A szakszervezet-politikai célok között természetesen kiemelt jelentőséggel bír a VDSzSz Szolidaritás szervezeti megújítása. A múltban kialakult, jellemzően vertikális belső struktúra, az ezt tükröző alapszabályi rendelkezések időtállóan bizonyultak, ugyanakkor igény mutatkozik a némileg homogénebb tevékenységi / munkaköri szerveződések és együttműködések erősítésére is. A képviselési elv erősítése sikeresnek bizonyult, a tagcsoportok működése alapvetően ma már a munkáltatók szervezeti felépítéséhez igazodik, ezt az irányt jövőben is fenn kívánjuk tartani.

A gazdasági alapokat jelentő tagdíjrendszer, egészen a közelmúltig, vita tárgyát nem képezte, a nagy (vasutas) szakszervezetek is – legalábbis úgy tűnik – ezt a hagyományt egyelőre fenn kívánják tartani. Ezzel együtt erősödnek azok a felvetések is, amelyek több irányból is feszegetik a jelenlegi rendszer ellentmondásait. A VDSzSz Szolidaritás a közeljövőben nem tervezi a jelenlegi rendszer feladását, azonban szükségesnek tarja az erről szóló (intézményesített) vita megkezdését.

A szakszervezeti tagdíj belső felosztása alapszabályi szinten rögzített, ez a rendszer kiállta az idők próbáját, a szakszervezet gazdálkodása minden szinten biztos anyagi alapokon áll. Továbbra is kihívást jelent ezzel együtt a tagok részére nyújtott szolgáltatások és támogatások bővítésének kérdése, illetve a vagyonszerzésének.

Az előttünk álló időszakban ezek a kérdések is vitára bocsátandók.

A jelenleg hatályos Alapszabály a legfőbb kérdések tekintetében megfelelően szabályozza működésünket, néhány ponton azonban további pontosítások, esetlegesen korrekciók szükségesek.

Ezeket a finomhangolásokat a 2024. évi Küldöttgyűlésig indokolt elvégezni.

A más szakszervezetekhez fűződő viszonyunkat mindig is nyitottság jellemezte, időközben azonban lehetőségeink jelentősen beszűkültek. Ebben a viszonylatban mind a konföderációs, mind a nemzetközi szinttér kiüresedett számunkra. A MÁV-Volán integráció a közelmúltban egy új perspektívát nyitott meg, azonban az e körben kezdeményezett szövetségkötéseink nem vezettek eredményre.

A sikertelen kísérletek ellenére sem mondtunk le azonban arról, hogy továbbra is keressük a partneri kapcsolatokat.

A változó környezetben fontos, hogy a VDSzSz Szolidaritás rendelkezzen szakmapolitikai víziókkal, ezen belül legyenek elképzelései arról, hogy mely munkáltatói törekvéseket támogasson, tűrjön, vagy esetleg tiltakozzon, mi több harcoljon ellene. Ezzel összefüggésben ezeket a kérdéseket (pl. digitalizáció) nyíltan fel kell tárnunk és a megfelelő módon a felkészülést időben megkezdeni.

Napjainkban kiemelt jelentőséggel bír, hogy milyen színvonalon tudunk tagjainkkal, illetve környezetünkkel kommunikálni. Az informatikai lehetőségek kihasználása (pl. applikáció) mellett a hagyományos csatornákat (pl. újság) is fenn kell tartanunk. Ehhez a szükséges anyagi forrásainkat minden körülmények között biztosítanunk kell.

Alapvető fontosságú a változó körülmények között is a VDSzSz Szolidaritás érdekérvényesítő képességének megtartása, növelése, a törvények által biztosított jogok gyakorlása, ezek érvényre juttatása, tagjaink érdekében a szükséges megállapodások kikényszerítése.

Ennek érdekében továbbra is érdekünk a rendezett és elvszerű munkaügyi kapcsolatok fenntartása a munkáltatókkal, ebben a vonatkozásban kiszámítható és következetes politikát kívánunk folytatni.

Budapest, 2023.04.12.